

VIII Seto Kongressi saadikute valimise kord

1. VIII Seto Kongressi saadikute valijad ja saadikud on:
  - 1.1. Setomaal elavad Eesti Vabariigi kodanikud alates 18. eluaastast;
  - 1.2. väljaspool Setomaad elavad setod või nende esindajad alates 18. eluaastast;
  - 1.3. setode kultuuriliste, usuliste ja poliitiliste ühenduste liikmed;
  - 1.4. Setomaa kohalike omavalitsuste volikogude ja vallavalitsuse liikmed.
  - 1.5. Setomaa koolide pedagoogiline personal
  - 1.6. Setomaa kohalike omavalitsuste raamatukogude, muuseumide, rahvamajade, lasteaedade, sotsiaalasutuste ja teiste allasutuste töötajad.
2. Saadikud valitakse koosolekutel ja istungitel
3. avalikul või salajasel hääletusel enne 25. novembrit 2005. a. Väljaspool Setomaad elavad setod saavad kandideerida ja valida oma sünniküla rahvakoostrukul või alalises elukohas korraldatud koosolekul.
  - 3.1. Petseri linnal, Obinitsal, Meremäel, Mikitamäel, Värskal ja Luhamaal on 3 saadikukohta;
  - 3.2. kõigil ülejäänud Setomaa küladel on kuni 2 saadikukohta;
  - 3.3. väikeste külade elanikud võivad ühineda naaberküladel elanikega ja valida kongressile ühise saadiku;
  - 3.4. väljaspool Setomaad elavate setode koosolekutel on 1 saadikukoht 5 koosolekust osavõtja kohta;
  - 3.5. setode kultuurilised, usulised ja poliitilised ühendid võivad kongressile delegeerida kuni 1 saadikut ühe ühenduse kohta;
  - 3.6. Setomaa kohalikud omavalitsused võivad kongressile delegeerida kuni 2 saadikut iga omavalitsuse kohta;
  - 3.7. Setomaa koolid võivad kongressile delegeerida kuni 2 saadikut iga kooli kohta;
  - 3.8. Setomaa kohalike omavalitsuste kultuuriliste ja hariduslike ning teiste allasutuste üldkoostrukud võivad kongressile delegeerida kuni 2 saadikut iga omavalitsuse kohta.
  - 3.9. Mikitamäe, Värskala, Meremäe ja Misso vallas registreeritud äri ja mittetulundusühingud 1 saadikukoht asutuse kohta.
4. Valimiskoostrukul valitakse koosoleku juhataja ja hääletugeja(d) ning seejärel esitatakse saadikukandidaadid. Koostrukule otsustab, kas hääletamine on avalik või salajane. Valimisel kehtivad järgmised reeglid:
  - 4.1. igal valijal on ainult üks hääl, valida saab ainult ühel koostrukul, kandideerida ainult ühes kohas;
  - 4.2. valituks osutuvad kõige enam häält saanud kandidaadid vastavalt koostrukule saadikukoostrukule; võrdse häälte arvu saanud kandidaatide vahel toimub vajaduse korral lisahääletus;
  - 4.3. protestid lahendab kongressi valimiste vali-

- miskomisjon:
esimees Sulo Nurmeots 53475784
sekretär Öie Sarv oie@sarv.ee
5. Valimiskoostrukule protokoll ja saadikute volikirjad vormistatakse kirjalikult Seto Kongressi Vanemate Kogu poolt sätestatud vormis. Vajalikud vormid saab Setomaa vallavalitsusest, raamatukogudest, Petseri Seto Seltsist või Vanemate Kogu sekretärit ning need avaldatakse ajalehes "Setomaa".
  6. Valimiskoostrukule protokoll saadetakse või toimetatakse Vanemate Kogu sekretäri-le, Petseri Seto Seltsi juhatajale või esitatakse Värskala, Mikitamäe, Meremäe või Misso vallavalitsusse hiljemalt 25. november 2005. Valitud saadikuile antakse kirjalik volikiri, mille saadik esitab kongressi mandaatkomisjonile. Volikirjale kirjutavad alla koostrukule juhataja ja hääletugeja(d).
  7. Setode kultuuriliste, usuliste ja poliitiliste ühenduste saadikud delegeerib ühenduse üldkoostrukule. Väljavõtte koostrukule protokollist saadetakse Vanemate Kogu sekretäri-le hiljemalt 25. novembriks 2005. a. Väljavõttele kirjutab alla koostrukule juhataja. Saadikute volikirjadele kirjutab alla ühenduse esimees või juhataja liige.

9. oktoobrist 2002. a. Värskas: fotol on VI Seto Kongressil valitud Seto Kongressi Vanemate Kogu, mille volitused lõpevad VIII Seto Kongressil tänava 3. detsembril.

8. Setomaa omavalitsuste saadikud delegeerib omavalitsuse volikogu. Ärakiri volikogu sellekohasest otsusest saadetakse Vanemate Kogu sekretäri-le hiljemalt 25. novembriks 2005. a. Ärakirjale kirjutab alla omavalitsuse sekretär. Saadikute volikirjadele kirjutab alla volikogu esimees.
9. Setomaa koolide saadikud delegeerib kooli koostrukule. Väljavõtte koostrukule protokollist saadetakse Vanemate Kogu sekretäri-le hiljemalt 25. novembriks 2005. a. Saadikute volikirjadele kirjutab alla kooli direktor.
10. Setomaa kohalike omavalitsuste kultuuriliste ja hariduslike asutuste töötajate saadikud delegeerib nende ühine koostrukule. Väljavõtte koostrukule protokollist saadetakse Vanemate Kogu sekretäri-le hiljemalt 25. novembriks 2005. a. Väljavõttele ja saadikute volikirjadele kirjutab alla koostrukule juhataja.
11. Mikitamäe, Värskala, Meremäe ja Misso vallas registreeritud äri ja mittetulundusühingute saadikud valitakse äri- ja mittetulundusühingute liikmete ja töötajate koostrukule.

Süümepeinadeta

Täna käsitlevad kommentaatorid Tartu rahu piirist loobumist juba kui ajaloolist paratamatust. Samuti käsitlevad tuult nuusutavad, kui Mart Helme väljendit kasutada, ajakirjanikud ja ametnikud Venemaale mingite nõudmistele esitamist kui taganemist 10 aastat kestnud tööst piirileppe sõlmimise nimel. Meenutatakse, et siis peaks Soome tagasi saama ka Karjala, ehkki erinevalt Soomest ei ole Eesti Venemaaga pärast Tartu rahulepingut sõdinud. Mäletatavasti tõmmati ENSV piir suvaliselt ja jöhrkralt. Läbi külad ja läbi talude. Tavaliselt jälgivad piirid kas mägesid, jõgesid, asulate piire või teid. Nad on ühesõnaga mõistusepärased.

Mitte nagu ENSV piir.

Legend kõneleb, et kui külas leidis kas või üks vene perekond, käskis Stalin selle ENSV küljest ära lõigata. Selline suvaliselt ja ebaloogiliselt aetud piir tunnustatigi kahe riigi vahelistel läbirääkimistel ainuõigeks. Samal ajal kui isegi ENSV juhtkond eesotsas Vares-Barbarusega osutas sellele viimase võimuluseni vastupanu, saates Moskvasse kirju palvega säilitada Eesti oma õiget piiri. Ja veel ka hiljem, 50ndatel, tehti ENSVst Moskvale ette-pabek ühendada Jaanilinn Narvaga.

... Eesti huvides pidanuks omakorda olema, et Tartu ra-

hust taganemise hinnaga oleks piiri niigi palju õgvendatud, et vähemalt setu külad jäänuksid Eesti külge. Me teeme järeleandmisi Tartu rahust, aga tehku ka Moskva mõningaid järeleandmisi. Kummalisel kombel oli ainus erakond, kes 2005. a. piirilepingu sõlmimise vastu astus, Isamaaliit, kes Meri presidendiks valis, kuid kellel Meri 1994. a. nõndaõelda üle pea kasvas.

(Väljavõtte Virkko Lepassalu raamatust „Süümepeinadeta. Georg ja Lennart Meri sidemetest eriteenistustega ja selle tagajärgedest“. Tallinn 2005)

TIINA LILLMAA

Setumaa raamatukogudest 7.

(Algus „Setomaas“ nr 3/2005)

1977. a. tuli Anni Lahet lapsepuhkuse ajal asendama Jüri Adams. Jüri Adamsi töötamise ajal toimusid raamatukogus mitmed huvitavad üritused: "Vene kultuuri päevad Eestis", "Kui laps läheb kooli", "Eesti rahvalaulud", "Loomingu Raamatukogu" tutvustus, Tõnu Tepandi kontserdi külastus Tartus.

Meremäe Raamatukogu 1980 – 1990.

Anni Lahe on tööaastate algusest peale tundnud huvi kodu-uurimise vastu ja on osanud hinnata setu kultuuripärandit 1981. a. toimusid lastele üritused: "Setu rahvas ja tema kombed", "Setu muinasjutte tutvustus". Koos kooliga käidi ekskursioonil Võru Memoriaalmuuseumis ja külastati Võru lasteraamatukogu. Meeldejäävaks ürituseks kujunes kohtumine lasteluuletaja Ott Arderiga, kes on Meremäel ka hiljem oodatud külaline olnud.

1985. a. tähistati Meremäe raamatukogu 60. juubelit. Täiskasvanud lugejate arv oli 312, lapsi oli 105, täiskavanute laenutusi 4539, laste laenutusi 3588.

1986. a. alustas raamatukogu juures tegevust setu noorte leeloor "Maräkösö", mis tegutses 14 aastat ja mille tegevusest nende aastate jooksul võttis osa 68 last. Vanemad mehed ja naised moodustasid oma koori "Höpöhelme".

1989. a. toimus aktsioon: "Pagulasraamat kodumaal". Endine Meremäe valla elanik, praegu Kanadas elav Helgi Rosen kinkis oma isikliku raamatukogu Meremäe raamatukogule, tänu millele on Meremäe välis-eesti kogu üks täiuslikumaid Võrumaal.

Kaheksakümnendate aastate lõpus töötas Meremäe Keskkoolis kirjanduse õpetajana Kaleph Jõulu, kes tegeles ka kodu-uurimisega. Ta oskas hinnata selle kandi eripära ja suunas ka noori seda tegema. 1990. aastal toimus mitmeid folklooriüritusi: "Soome-setu sõpruspidu" "Folklooripidu koos Hellaeroga".

Obinitsa Raamatukogu 1945–1959.

Peale sõda, 1946. aastal, oli kooli arhiivi andmetel raamatukogu 792 eksemplari. Obinitsa algkoolist oli saanud 8-klassiline kool. Algul laenutasid raamatuid õpetajad järgemööda, aastaid lasus see ühiskondlik töö õpetaja Adele Kuikal. Raamatuid laenutasid ka Herta Lokk ja Elvira Pless.

1949. a. tegi Vastseliina rajooni TSN otsuse Obinitsa küla raamatukogu taastamise kohta. Juhatajaks sai Venemaalt pärit tütarlaps Olga Vojevodova (Vint), kes oli veidi aega töötanud ka naaber raamatukogus Meremäel. Ta kogus kokku vahepeal laokil olnud raamatud ja sai neid umbes 100 nimetust.

1951. a. 15. juulist asus Obinitsa raamatukokku tööle kohalik aktiivne noormees Jaan Kuhi. Tema kohta öeldi, et kui mehel on ilus käekiri ja oskab pilli mängida, siis järelikult ta sobib hästi kultuuri-töötajaks.

Obinitsa raamatukogul oli sel perioodil ka kaks rändkogu, mis asusid Stalini-nimelises kolhoosis ja Andrikovas "Kungla" kolhoosi keskuses. Laenutajatena töötasid seal Mihhail Tammiste ja Liidi Lättemägi. Kuna töö rahvamajas oli südamelähedasem, jäi raamatukogutöö tahaplaanile". Jaan Kuhi on praegu 75 – aastane ja külastab aktiivselt Obinitsa raamatukogu.

1956. aasta esimesest augustist asus Obinitsa raamatukokku tööle esimene erialase raamatukogunduliku haridusega töötaja – Tallinna Kultuurharidusala kooli lõpetanud Liidia Kera (Sillaots). Liidia jäi Obinitsa raamatukogu juhatajaks 1994. aastani, seega 38. aastaks. Raamatukogu asus Kõlli majas, endise kaupluse kõledas ja külmas ruumis. Raamatud paiknesid kauplusest alles jäänud riulitel ja olid lugejatest eraldatud kahe pika letiga. Aktiivse külanõukogu esimehe Ekaterina Öllemetsa kaasabil kolis raamatukogu külanõukogu ärklikorruusele, kus ruumid olid küll soojemad, aga tunda andis ruumikitsikus. Riulite puudumisel olid raamatud esialgu põrandal. Kuigi raamatukogu sai juurde uusi riuleid, oli suur osa fondist endiselt põrandal. Uus mure oli see, et ühe fondiruumi põrand hakkas vajuma.

Obinitsa Raamatukogu 1960–1979.

1960. aasta töö külaellu palju muudatusi. Väikesed kolhoosid liideti Obinitsa sovhoosiks. Külanõukogu viidi üle Meremäele, Vastseliina rajooni ühendati Võruga. Avati Meremäe Keskkool. Sovhoosi tuli tööle palju noori haritud spetsialiste. Kasvas nii lugejate kui ka laenutuste arv: lugejaid oli 400, laenutusi 6249. Raamatukogunduliku poole pealt oli uuenduseks see, et saadi uusi riulid ja juhataja asus raamatuid riulitel paigutama liikide kaupa. Piirkonna elanike arv oli 1386. Raamatukogu fond oli kasvanud kümne tuhandeni.

Kohalik kultuurielu oli aktiivne, muude tegemiste kõrval moodustati meeskoor, kelle juhiks sai Kaarel Tetsmann – Meremäe Keskkooli muusikaõpetaja. 1963. aastal avati Obinitsas uus koolimaja.

Mõned näited sellest, millega raamatukogu juhataja pidi 60. aastate alguses tegelema: talle tehti ülesandeks kujundada loosung: "Meie ülesandeks on 1960. aastal kontraheerida 800 pörsast ja 300 vasikat!"

(Järgneb)